

(Z paměti K. Loewensteina, Leo Beck archiv; poskytla A. Hájková, Universita Toronto)

Jak již bylo řečeno, příslušníci ghetto¹ mladší 45 let měli být propuštěni a pouze muži starší než 45 let mohli být do ghetto¹ zařazováni. V ghetto¹ byli ale někteří muži, kteří věku 45 let měli dosáhnout během roku 1943 a tedy zatím této věkové hranice nedosáhli. Abych je ochránil, rozhodl jsem, aby tito muži, k nimž pařil také pan Oskar Hahn z Brna nebyli propuštěni. Při sestavování jmenného seznamu jsem proto neuváděl stáří, ale u každého jména rok narození: u Oskara Hahna 1898, a tím způsobem stáří zamaskoval. V roce 1952 odevzdal Hahn následující místopřísežné prohlášení:

„ V roce 1943 německý velitel ghetta Terezín podezřívá židovskou ghetto¹ ze spolupráce s českým četnictvem, a aby zabránil případnému povstání – k jakému došlo ve varšavském ghettu – rozkázal, aby všichni, bez výjimky všichni příslušníci ghetto¹, kteří byli mladší 45 let, byli ihned propuštěni a spolu se svými rodinami zařazeni do příštího transportu do Osvětimi a tam zavražděni v plynu.

Mně bylo tehdy 44½ roku a měl jsem být také propuštěn, což by pro mne a moji rodinu znamenalo jistou smrt.

Na moji prosbu rozhodl tehdejší velitel ghetto¹ pan Dr. Loewenstein proti výslovnému rozkazu německého táborového velitelství a proti nařízení Judenältestera² Dr. Eppsteina, mne v ghetto¹ ponechat, čímž na sebe vzal odpovědnost za nesplnění rozkazu německého velitele. Za to mu hrozilo okamžité odeslání transportem a konec.

Pan Dr. Loewenstein zachránil tak nejen můj život, ale také život mé ženy a mého dítěte.

Vzpomínáme na něho s trvalými díky a přejeme mu, který se vždy choval korektně a snažil se všem v ghettu ulehčit těžký život, z celého srdce to nejlepší.

Oskar Hála (dříve Hahn)
Brno (Brünn) Hroňova 51
26. října 1952.“

Eppstein si okamžitě tohoto podvodu všiml a žádal, abych tyto muže vyměnil za muže, kterým skutečně už bylo 45 roků. Tak mám v rukou důkaz, že Eppstein byl hnací silou při transformaci ghetto¹. Zdráhal jsem se, když se ale Eppstein chystal podat o tom zprávu Burgerovi,³ řekl jsem mu, že si to dokonce přeji, protože tím by se sám ocejchoval a ukázal celému táboru, co je zač.

Když argumentoval svojí zodpovědností, vysvětlil jsem mu, že jsem připraven zodpovědnost převzít. Eppstein souhlasil s podmínkou, že to stvrdím písemně, což jsem učinil. Kdybych byl ustoupil, pak by tito muži byli s ohlášeným zářijovým transportem 5007 osob,⁴ s výjimkou 37 nemocných, zplynováni 7. dubna 1944.

¹ židovská stráž (policie) terezínském ghettu

² vedoucího židovské „samosprávy“

³ tehdejší velitel ghetta

⁴ jde zřejmě o dva transporty – D1 (2479 osob) a Dm (2528 osob) – které z Terezína oba odjely do Osvětimi 6. 9. 1943 (viz Polák, Lagus: Město za mřížemi, str. 347)